

Kjak

Heri Mohr

Science fiction

Í oddagrein í Sosialinum nr. 66 skrivar blaðstjórin Eirikur Lindenskov, at "tað eru sera áhugaverd sjónarmið, sum Uni Arge førir fram í tíðargrein her í blaðnum í dag." Niðurstøðan hjá blaðstjóranum er, "at í Føroyum verða flokkar ikki revsaðir fyri lyftisbrot."

Tað "áhugaverda" er ætlandi, at landsins leiðsla ongan kærleika hevur til landið, onga heildarhugsan hevur um Føroyar (Føroya fólk verður als ikki umrøtt), og at samgongan tykist at halda fast um sína arrogantu stöðu.

Víst verður eisini á, at menningargongdin, sum byrjaði fyri 130 árum síðani, sampakkar ikki við valdið (her og nú), sum í rúsi verður brúkt til primitiv kvett, ið skulu fremja egingirndina, seráhugamálini og lötuvinningin. Eisini verður framhildið, at idealistarnir og tey intellektuelli í okkara landi sitauttan fyri ávirkan. Tað er tessvegna neyðugt, at tey andsfátøku í móruni verða stuðlað av teimum intellektuelliuttan fyri ávirkan, til tess at endurreisa viljan at virka fyri tjóðini. Aðramáta verður okkara lagna at sammeta við korrupsiónina og klientelismuna, sum hevur forkomið mannsømiligum korum í Spania, Grikkalandi

og Italia.

Hetta og annað úr somu skuffu má haldast at vera meira óhugnaligt enn "sera áhugavert." Tann gløggi blaðstjórin dugur sjálvandi at skilja ímillum veruleika og science fiction?

Í einum uppskoti til samtyktar frá Høgna Hoydal, landsstýrismanni, samtyktu 18 løgtingslimir 20. apríl 2001, "at stjórnarvald Føroya tekur í seinasta lagi tann 1. januar 2012 við valdinum á øllum málsøkjum ...

at dómstólar, kriminalforsorg, almannamál ... fara undir føroyskt málsræði í seinasta lagi 1. januar 2006, at tilbúgving og heilsumál fara undir føroyskt málsræði í seinasta lagi 1. januar 2008 at heildarveitingin skuldi lækka umleið 300 – 400 mió. kr. og Íleggingargrunnurin fyri Føroyar (sic!/hm) skuldi yvirtakast í seinasta lagi 1. januar 2002." etc, etc.

Lækkingin av blokkinum varð framd og tað stundisliga: 1. januar 2002 varð figgingin til skúlaverkið skerd við 274 milliónum um árið og tann almenna forsorgin skerd við 92,4 milliónum eisini um árið,uttan tó at útvega landskassanum aðra figging til skúlaverkið

og forsorgina. Í farna 10-ára skeiði (02-11) hava nevndu málsøki mist 3,7 milliardir av lógfestari figging.

Samstundis sum ríkisstjórnin lækkaði blokkin við 366,4 mió., gav landsstýrið stjórnini boð um at niðurbinda restblokkin – 615,5 mió. – soleiðis, at tann árliga dýrtíðarviðgerðin skuldi halda uppat í 5 ár. Tá ið avtornaði varð blokkurin ikki niðurbundin í 5, men í 10 ár, áðrenn landsstýrið í 2011 bað stjórnina loysa blokkin úr haftinum.

Tann nationalistiska epokan 1998-2003 setti so djúp og kostnaðarmikil spor í okkara lítla samfelag, sum kanska eingin hevði roknað við. Vit "andsfátøku" gjørdust so við og við ørkymlað og ikki sørt bangin. Tað er nærliggjandi at spyrja, um hendan ørkymlingin er orsökkin til, at fólk rýmdu og rýma av landinum?

Í Russlandi var ein intellektuellur sjarlatanur, Torfim Lysenko (1898-1976), sum við politiskari hjálp fekk so stórt vald við støði í hansara heilaspuna um sjálvberandi búskap, at vanligt vit og skil varð skúgvað til viks. Hann, ella rættari sagt lysenkisman, varð hevjað til statsideologi, sum kom at kosta hesum risastóra landi dýrt, og stórt

tal af fólki lótu liv orsakað av hesari ideologi um sjálvberandi búskap. Ikki fyrr enn Krusjtjov kom til valdið, varð ørvitisskapurin steðgaður.

Vit í Føroyum hava loysingarpolitikarar, sum í áravís hava terpað upp í saman um sjálvberandi búskap, sum skal verða lykilin til okkara Shangri-La.

80 ára gamli abbi okkara plagdi at siga við okkum børn, at vit skuldu spyrja, tá ið vit ikki vistu og eisini spyrja, tá ið vit vóru í iva: man tað vera satt, at nationalistisk indoktrinering verður framd av persónum í høgum almennum størvum og av lærarum í okkara skúlum? Skuldi spurningurin kanska verið settur í perspektiv av skikkaðum persónum?

Í 1937 skrivaði kendi rithøvundurin Albert Camus (1913-60) í sína dagbók: "Hvørja ferð eg hoyri politikarar tala ella lesi tað, teir skriva, so ógvist eg, at eg í áravís ikki hoyri nakað menniskjansligt orð. Altíð tey somu orðini, tær somu lygnirnar. Og at fólk lata sær lynda og ikki vísa slíkar sjónleikaradukkur burtur, haldi eg er prógv um, at fólkið heldur, at hesi ráðandi eru týdningarleys, og at tey spæla, ja eg meini spæla, ein stóran

part av teirra lívi." Tað vóru júst politiskir lygnhálsar, sum sorlaði heimin í 1939-1945 við ófrásigandi mannaliðingum.

Aftur til oddagreinina. Hvat man blaðstjórin meina, tá ið hann byrjar greinina við at siga, at tað er sera áhugavert, at "tey andsfátøku" (eisini kallað biddarar /hm) onki mótspæl hava, og at tey mugu lyftast úr móruni við intellektuellari hjálp? Og hvussu skal tað skiljast, at "í Føroyum verða flokkar ikki revsaðir fyri lyftisbrot?" Áttu teir at fingið stóra bót ella fongsulsrevsing ella vístir av landinum?

Loysingarfólk kalla heildarveiting og annan almennan pening úr ríkiskassanum til landskassan - ikki sørt nonchalant og háðandi - fyri bidding. Eisini frá løgtingsins høga røðarapalli. Hetta er í sjálvum sær ræðandi.

Tað kundi verið áhugavert at vita, um loysingarfólk og loysingarpolitikarar eisini halda, at tann stóri studningurin (ikki lán) úr Íleggingargrunninum fyri Føroyar til út- og umbygging av flogvøllinum og terminalinum vesturi í Vágum, eisini er bidding? Hesin grunnurin varð annars stovnaður av fólkinginum í 1964, meðan

Sjálvstýrislandsstýrið ráddi fyri borgum. (Í 1978 vísti ein veljarakanning, at bert 25% av tjóðveldisflokksins veljarum vildu hava loysing.) Grunnurin hevur havt ómetaliga stóran týdning fyri útbygging av okkara samfelagi við stórum og krevjandi lánum, eitt nú til SEV, landskassan (landsvegakervið og berghol), telefonverkið, og mundi Atlantic Airways ikki eisini fáa lán úr grunninum? Og nú fleiri hundrað milliónir í studningi til nevndu útbygging av okkara flogvølli.

Hinvegin mugu vit ikki gloyma, at løgtingið, síðani føroyingar finga heimastýri í 1948, hevur játtað milliardaupphædd til nógvar almennar grunnar við ymskum endamálum, eitt nú: Vinnulánsgrunnin, Grunnin til endurnýggjan av fiskiskipaflotanum, Grunnin til ellis- og røktarheim, Veðhaldsgrunnin, Upphøggingargrunnin samanstalt einar 80 grunnar. Ikki ein av teimum er til. Teir eru allir farnir í søguna – og gloymskuna. Og trúgvíð mær: um Íløgugrunnurin fyri Føroyar hevði verið yvirtikin í 2002, sum ætlanin var, hevði hann valla verið til í dag, og hvat skuldu vit so gjørt við flogvøllin?

Eyðgunn Samuelsen
tingkvinna

Hvørki uppskrift ella innihald meinlík

Jørgen Niclasen vil verða við, at ílt er komið í andstøðuna tí hann førir fram, at skattapolitikkurin í Danmark og Føroyum er nærum eins. Tvørturímóti, heldur enn at kenna øði, so heldur undirritaða, at tað er næstan synd, at tað skal verða so illa statt, at samgongan má leita sær út um landoddarnar fyri at kunna siga: "okkurt hava vit gjørt rætt".

Viðvíkjandi kapitalpensiúnunum

Danska uppskotið snýr seg, framvegis, bert um kapitalpensiúnir og ikki lívrentu og lutapensiúnir. Sum áður nevnt, so fevnir henda skipan bert um 10% av pensiúnsuppsparingunum í Danmark. Framvegis snýr tað seg eisini um at strika skattafrádráttin við inngjald av kapitalpensiún.

Hinvegin so er skipanin at spara upp til lívrentu ella lutapensiún óbroytt. Har er

ongin forskatting við inngjald. Sum øllum kunnugt, verða øll inngjöld í Føroyum skattaði beinanveg og frá fyrstu krónu.

Ein munur á kapitalpensiún og lívrentu/lutapensiún er, at tú fær ein skattafrádrátt við inngjald og kann fáa alt útgoldið í einum,uttan at tað verður mótroknað í fólkapensiúnini. Tí hevði føroyska pensiúnsnýskipanin eina áseting um, at bert 10% av upphæddini, ið tú sparir upp, kann verða kapitalpensiún.

Sæð úr hesum sjónarhornið er onki løgið í, at frádrátturin fyri inngjald til kapitalpensiún verður strikaður í Danmark.

Marginalskatturin lækkar liðandi

Danska stjórnin ætlar, at hækka markið, fyri nær tú byrjar at gjalda toppskatt, við 58.000 kr eftir sjei árum. Markið fyri at gjalda toppskatt verður stigvíst hækkað frá 409.000 krónum til 467.000 krónur.

Tað, ið Jørgen og hans-

ara samgonga gjørdi, var at hækka marginals-kattamarkið úr 250.000 kr upp í 800.000 krónum í einum. Samstundis var skattaprosenti lækkað úr 35% til 30% á hesum skattatrininum.

Tað er ikkiuttan orsök, at vit hava nevnt hetta fyri heimsmet í ábyrgdarloysið. Hevði samgongan valt at finna semju um marginalskattin, allir flokkar,uttan sambandsflokkurin, ynsktu at broytingar, so er sannlíkt, at broytingin hevði líkst meira tí

donsku. Í hvussu so er, eri eg sannførd um, at hon hevði verið figgjarliga forsvarlig.

So nei Jørgen, hvussu fegin tú enn vil hava, at tykkara skattapolitikkur er meinlikur tí danska, so kann hann framvegis ikki samanberast. Viðvíkjandi at fara eftir bóltinum, heldur enn manninum, so ferð tú inn á eitt annað lið enn okkara heimliga, vit onnur ynskja heldur at á spæla á egnum liðið.